

Redaktören har ordet

Vikten av att aldrig glömma

Turkiets huvudstad Ankara tillhör inte de vanliga resmålen för turister som vill njuta av sol och svalkande bad. Städerna vid kusten utgör ett mer lockande alternativ för charterresenärerna. Ankara har dock annat att bjuda på. Staden utgör inte bara Turkiets administrativa hjärta utan är också något av en vallfartsort för många turkar. Det är nämligen där som Mustafa Kemal Atatürk (1881–1938), grundaren av det moderna Turkiet, ligger begravd. Hans mausoleum, Anitkabir, ligger vackert på en höjd mitt i Ankara med en vacker park att strosa i. Utöver storslagen arkitektur och imponerande ytor finns där också flera museer. Jag hade turen att bli ledsagad dit av en turkisk kvinna för cirka tio år sedan. Hon visade mig platsen och besvarade mina frågor, så mycket hon nu kunde och ville avslöja. Det hela utvecklade sig till ett märkligt möte med en främmande plats fylld av både synliggjord och dold historia.

I ett av museerna, det som berättade om ungturkarnas revolution, första världskriget och moderniseringen av Turkiet, hördes ur högtalarna patriotiska kampsånger från tiden. Orden kunde jag inte förstå, men det var ändå gripande. Rummets väggar åskådliggjorde hur turkiska soldater nedlade fiender och räddade befolkningen. Därefter, som jag minns det, följde en lång korridor med små angränsande rum i vilka det fanns föremål och skriftlig information på olika teman: skola, sjukvård, modernitet, teknik och så vidare. I slutet av utställningen ringlade en lång kö som ledde fram till ett bord där en bok låg uppslagen som människor tycktes skriva i. Jag, som var den enda utländska turisterna efter vad jag kunde bedöma, gick fram till en av de beväpnade vakterna och frågade vad det handlade om. På dålig engelska förklarade han att det var frivilligt att skriva vad man tyckte om museet, men att det ändå

förväntades en rad eller två och gärna med namn, adress och telefonnummer utsatt. Jag fyllde i så gott jag kunde men uppgav på trots (!) fel adress och telefonnummer.

Efteråt frågade jag försiktigt min turkiska vän varför det var så viktigt att fylla i boken – själv hade hon lyckats smita ut bakvägen (hon hade varit där flera gånger tidigare). Hon förklarade att det förväntades av en god turkisk samhällsmedborgare att man någon gång i sitt liv vallfärdade till den store statsgrundarens grav och i hyllande ordalag skrev i boken. Men jag vet inte längre om detta är sant. Kanske hittade hon på allt, som ett slags skämt, eftersom det lät så osannolikt. Kanske var hon ironisk. Kanske förstod inte hon – eller vakten – vad jag frågade efter. Kanske har jag blandat ihop saker och ting.

Minne är viktiga saker. Utan kunskap om det förflutna blir vi lätt offer för de som förstår att utnyttja historien i olika syften. En sak minns jag emellertid tydligt från mitt besök på Anitkabir. Varken min lokala guide eller någon broschyr upplyste mig om det folkmord som föregick den turkiska nationens födelse.

Folkmordet på armenierna och andra kristna grupper i det osmanska riket 1915–1917 har uppmärksammats på flera håll under året som gått. Ämnet har behandlats på TV och i radio, skrivits om i dagstidningarna och diskuterats på sociala media. Också svenska skolor och en del museer, som till exempel Armémuseum i Stockholm, har uppmärksammat de tragiska händelserna 1915–1917. Det är ett ämne som berör och engagerar många. Det är dessutom ett viktigt ämne att belysa, eftersom det finns stater och människor som faktiskt förnekar eller på andra sätt försöker förringa folkmordet. Vi bad professor Klas-Göran Karlsson göra en analys av utrensningarna och hur man kan se på dem. Det är inte omöjligt att vi följer upp ämnet i nästa nummer också.

Jag har även glädjen att få presentera 2015 års temanummer: pengar. Ett ämne som garanterat intresserar de flesta av oss och som nu även är utrett av *Historisk tidskrift*. Gästredaktör Anders Ögren förklarar närmare vad pengar egentligen handlar om. Ett stort tack till Anders Ögren för ett noga genomfört redaktionellt arbete och givande samarbete. Mycket nöje!